

Ogled dobre prakse v Zgornji Avstriji

// besedilo: Katarina Denac, foto: Alen Ploj

V torek, 16. aprila 2019, je mešana družba uslužbencev Javnega zavoda Krajinski park Goričko, zaposlenih in prostovoljcev DOPPS obiskala Naravni park Mühlviertel z okolico blizu Linza v Zgornji Avstriji. Uprava tamkajšnjega parka namreč že nekaj let uresničuje varstvene ukrepe za hribskega škrjanca (*Lullula arborea*; na sliki) in naš namen je bil seznaniti se s primeri dobre prakse pri njegovem varstvu, da bi jih lahko prenesli na Goričko, kjer vrsta ravno tako gnezdi pretežno na njivah. Obisk smo opravili v okviru projekta Gorička krajina. Naši vodniki so bili ornitologi organizacije BirdLife Avstrija, ki sodelujejo s parkom in so zadolženi za iskanje zasedenih teritorijev hribskega škrjanca, iskanje gnezd, komunikacijo z domačini in opredeljevanje najpomembnejših delov življenjskega okolja in struktur za hribskega škrjanca, za katere se kmetje v pogodbi zavežejo, da jih bodo ohranjali pod natančno določenimi pogoji. Njihovo pomoč je direktorica parka, ki nas je ravno tako spremljala ves dan, opisala kot nepogrešljivo.

Ukrep varstva hribskega škrjanca v Zgornji Avstriji je dvostopenjski. Osnovno plačilo, ki znaša 300 € za obdobje petih let, prejme kmet, če ornitologi na njegovih površinah potrdijo teritorij hribskega škrjanca (na primer na osnovi pojočega samca ali pojavljanja para). Vsako leto preverjajo vse lokacije, kjer je bil hribski škrjanec zabeležen v prejšnjem letu, poleg tega pa se trudijo pregledati tudi nova, potencialno primerna območja. Kmet zaradi osnovnega plačila nima nobenih posebnih omejitev, se pa zaveže, da bo za obdobje trajanja pogodbe ohranjal značilne krajinske elemente, ki so ključni za hribskega škrjanca. To v praksi pomeni, da ne asfaltira kolovozov (oziroma v primeru grozeče vodne erozije asfaltira le kolesnice, na sredini pa pusti travnato podlago), ohranja posamezna drevesa, drevje na gozdnem robu seka selektivno (le tu in tam kakšno drevo) in goji kulture, ki so primerne za gnezdenje škrjanca – v glavnem so to ozimna žita in detelja. Dodatno plačilo 450 €/ha/leto prejmejo lastniki tistih površin, kjer ornitologi potrdijo gnezditve hribskega škrjanca, pri čemer zadošča že opazovanje odrasle ptice z gnezditvenim materialom ali hrano za mladiče oziroma njeno alarmno oglašanje. Ornitolog na gnezdišču določi ključne površine, potrebne za vzrejo mladičev, npr. del njive z gnezdom, travnike za prehranjevanje, posamezna drevesa in gozdni rob. Delu njive, kjer je

bilo spleteno gnezdo, se kmet izogiba do dogovorjenega datuma, tega pa določi ornitolog glede na fazo gnezdenja (jajca, mladiči šele izvaljeni, mladiči tik pred zapustitvijo gnezda). Skupna velikost površin, vključenih v dodatno plačilo, znaša navadno 1-2 ha. S ciljnimi nagovarjanjem so v varstvene ukrepe vključili 80 % znanih teritorijev hribskega škrjanca na projektnem območju. Poudarili so, da je komunikacija z domačini izrednega pomena, da so potrebne večkratne enostavne razlage ekologije vrste, obveščanje o rezultatih ukrepov in nasploh spoštljiv in enakovreden odnos ornitologov s kmeti. V letu 2018 se je delno zaradi uspešnih varstvenih ukrepov, delno pa tudi zaradi bolj sušnega leta, ki je nekaterim parom omogočilo dve legli, populacija hribskega škrjanca skoraj podvojila. Ko smo jih vprašali, zakaj hribski škrjanci pri njih gnezdi le na njivah, so nam odgovorili, da so suhi ekstenzivni travniki, kjer so gnezdili nekoč, povsem izginili. Zamenjali so jih intenzivni travniki, kjer pa je travna ruša pregosta in previsoka, da bi lahko škrjanci v njej gnezdili. Če se s tem v mislih ozremo na Goričko, vidimo, da se je tam zgodilo popolnoma enako. Suhi travniki, ki imajo po naravi redko in nizko rastje, so se ohranili zgolj na majhnih, razdrobljenih površinah, zato nas upad populacije hribskega škrjanca za več kot 75 % v zadnjih 20 letih ne bi smel presenetiti. Še posebno pa ne zato, ker na njivah zanje (še) ne izvajamo nobenega varstva.

Ponovno aktivni

// besedilo: Jonatan Kozinc, Tim Maltarič, foto: Boris Kozinc

Po osmih letih je na Osnovni šoli F. S. Finžgarja v Lescah spet začel delovati ornitološki krožek pod mentorstvom Aljaža Muleja in Borisa Kozinca. Že na prvem srečanju smo se s kombijem potepali po Gorenjski. Zanimanje za ptice je med učenci kar veliko, a v kombiju je bilo žal prostora le za šest mladih navdušencev. Na dopoldanski ekskurziji smo videli kar 52 vrst ptic. Najprej smo v Črnučah ob cesti zagledali povoženo malo uharico (*Asio otus*). Zelo veliko smo se naučili, saj smo vsa imena ptic zapisovali v slovenščini in latinščini ter ugotavljali verjetnost gnezditve. Na poti domov ni manjkalo niti smeha, saj smo bili zelo prešerne volje po tako uspešnem dnevu in novih izkušnjah.

